

V Bruseli 1. 2. 2023
COM(2023) 62 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU
A VÝBORU REGIÓNOV**

Priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody určený pre vek emisnej neutrálnosti

1. ÚVOD: PRIEMYSELNÝ PLÁN V KONTEXTE ZELENEJ DOHODY URČENÝ PRE VEK EMISNEJ NEUTRÁLNOSTI

Toto desaťročie bude rozhodujúce pre to, aby sa na svete obmedzil nárast teploty na rôznych miestach sveta a prijali potrebné kroky smerom k emisnej neutrálnosti. Ide o veľké a náročné výzvy, ktoré však prinášajú príležitosť, ktorá sa naskytne raz za generáciu, túto požiadavku naplniť tak, aby pôsobila ako katalyzátor investícií do hospodárstva a priemyslu zameraných na čistú energiu vo veku emisnej neutrálnosti.

V Európskej zelenej dohode sú zakotvené naše ambície v oblasti zelenej transformácie vrátane cieľov v oblasti klímy zameraných na dosiahnutie emisnej neutrálnosti do roku 2050. Balík Fit for 55 obsahuje konkrétny plán zabezpečujúci pevné smerovanie európskeho hospodárstva. Súčasťou balíka je plán REPowerEU urýchľujúci odklon od fosílnych palív. Spolu s akčným plánom pre obehové hospodárstvo sa v uvedenom balíku stanovuje rámec na prechod priemyslu EÚ na vek emisnej neutrálnosti.

V najbližších rokoch sa pevne zadefinuje hospodárska podoba veku emisnej neutrálnosti. Vzniknú nové trhy, zavedú, vyvinú a uvedú sa na trh prelomové čisté technológie a transformujú sa naše energetické systémy. Preto tí, ktorí dnes investujú ako prví a rýchlejšie, si v budúcnosti zabezpečia svoje miesto v tomto novom hospodárstve a vytvoria pracovné miesta pre pracovnú silu s novými zručnosťami, oživia priemyselné výrobné základne, znížia náklady pre ľudí a podniky a zaujmú vedúcu pozíciu na podporu iných častí sveta pri dekarbonizácii ich hospodárstiev.

Táto potreba je ešte vypuklejšia vzhľadom na škálu príležitostí pre európsky priemysel. Medzinárodná agentúra pre energiu odhaduje, že globálny trh s kľúčovými masovo vyrábanými technológiami v oblasti čistej energie bude do roku 2030 ročne dosahovať hodnotu približne 650 miliárd USD (okolo 600 miliárd EUR), čo je viac ako trojnásobok dnešnej úrovne. Súvisiace pracovné miesta v oblasti výroby energie by sa v rovnakom časovom období mohli viac ako zdvojnásobiť¹. Emisne neutrálny priemysel výrazne rastie na celom svete, a to do takej miery, že dopyt niekedy prevyšuje ponuku.

Európska únia je dostatočne vybavená na to, aby dokázala zvýšiť tempo pri dosahovaní emisnej neutrálnosti a využiť s ňou súvisiace príležitosti. Hospodársky model Európy založený na jednotnom trhu priniesol v uplynulých desaťročiach rastúcu prosperitu. Európa je vedúcim hráčom v oblasti inovácií, rizikového kapitálu a zavádzania emisne neutrálnych technológií, ako aj udržateľných výrobkov. Má silnú východiskovú pozíciu – priemysel, ktorý preukázateľne stanovuje trendy a normy, pričom sa vyznačuje rastúcou úrovňou digitalizácie. Jej podniky vyrábajú kvalitné a inovačné výrobky, ktoré sa používajú na celom svete. Má popredných svetových vedcov a výskumných pracovníkov, ktorí neustále vyvíjajú prelomové riešenia alebo zdokonaľujú existujúce technológie.

Európska únia takisto ukázala, ako **môže zelená transformácia posilniť konkurencieschopnosť**. Postupné ukončenie používania ruských fosílnych palív urýchlilo novú priemyselnú revolúciu zameranú na uzavretie veku fosílnych palív. V našom hospodárstve sa vyvíja a zavádza široká škála nových emisne neutrálnych technológií, napríklad v oblasti dopravy, výstavby budov, výroby a energetiky. Vznikajú dokonca aj úplne nové trhy. Naš emisne neutrálny ekosystém mal v roku 2021 hodnotu viac ako 100 miliárd EUR, čo znamená, že jeho hodnota sa od roku 2020 zdvojnásobila².

¹ Energy Technology Perspectives (Perspektívy energetických technológií), (2023), Medzinárodná agentúra pre energiu.

² [The rise of European Clean Tech – Report](https://dealroom.co/uploaded/2022/04/Dealroom-Talis-Climate-Tech-Europe-2022.pdf), (Vzostup európskych čistých technológií – správa), <https://dealroom.co/uploaded/2022/04/Dealroom-Talis-Climate-Tech-Europe-2022.pdf>

Európska únia zároveň preukázala svoju bytostnú odolnosť voči pretrvávajúcim zmenám a výzvam. Priemysel čelí výzvam zovšadiaľ – od vysokej inflácie, nedostatku pracovných síl, demografických zmien, narušení dodávateľských reťazcov po pandémiu ochorenia COVID-19, rastúcich úrokových sadzieb až po prudký nárast nákladov na energiu a cien vstupov. Tieto výzvy sú spojené so silnou, no nie vždy spravodlivou hospodárskou súťažou na roztrieštenom globálnom trhu. Napriek týmto nepriaznivým vplyvom sa hospodárstvo EÚ udržiava v pozoruhodnej kondícii. Politická jednota sa vypláca. Ceny plynu a ropy v súčasnosti klesli pod predvojnovú úroveň. Už druhý mesiac po sebe sa zaznamenal pokles inflácie v celej Európe s výrazným znížením v decembri 2022. Nezamestnanosť je nižšia ako pred finančnou krízou v roku 2008 a trhy práce naďalej dosahujú dobré výsledky.

Európska únia je odhodlaná a presvedčená, že môže urýchliť svoju priemyselnú transformáciu smerom k emisnej neutrálnosti. Únia môže okrem naplňovania potrieb a využívania príležitostí, medzi ktoré patrí zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, transformácia energetických a dopravných infraštruktúr (napr. elektrických sietí), masívny prechod na zelený vodík slúžiaci ako médium na skladovanie energie, palivo a surovina, pôsobiť aj ako líder v priemyselných emisne neutrálnych odvetviach budúcnosti. Zároveň môžeme s našimi partnermi v zahraničí nadviazať nové formy spolupráce v oblasti čistých technológií. Vďaka spolupráci s partnermi na vývoji emisne neutrálnych technológií, diverzifikácii a posilňovaní dodávateľských reťazcov, ako aj vďaka podpore ďalších aktérov pri ich zelenej transformácii môže byť naše úsilie o dosiahnutie emisnej neutrálnosti prínosom pre planétu aj podniky.

Partneri Európy začínajú takisto využívať priemyselné príležitosti v oblasti emisnej neutrálnosti, čo je povzbudzujúce. Americký zákon o znížení inflácie (Inflation Reduction Act) zmobilizuje do roku 2032 viac ako 360 miliárd USD (približne 330 miliárd EUR). Cieľom japonských plánov v oblasti zelenej transformácie je emitovať „zelené dlhopisy“ vo výške až 20 biliónov JPY (približne 140 miliárd EUR). India predložila systém na stimuláciu výroby, ktorého účelom je zvýšiť konkurencieschopnosť v odvetviach, ako je solárna fotovoltika a výroba batérií. Investičné plány v oblasti čistých technológií predložilo aj Spojené kráľovstvo, Kanada a mnohé ďalšie krajiny. Európska únia je v záujme všeobecného prospechu odhodlaná spolupracovať so všetkými týmito partnermi.

Obchod a hospodárska súťaž zameraná na dosiahnutie emisne neutrálneho priemyslu však musia mať spravodlivý charakter. Niektoré iniciatívy našich partnerov môžu mať neželané vedľajšie účinky na naše vlastné emisne neutrálne odvetvia. Treba zdôrazniť, že v pomere k HDP sú čínske subvencie už dávno dvakrát vyššie ako subvencie v EÚ³. Narušil sa tak trh a došlo k tomu, že vo výrobe viacerých emisne neutrálnych technológií dominuje v súčasnosti Čína, ktorá subvencovanie inovácií a výroby čistých technológií deklarovala ako prioritu svojho päťročného plánu. Objem ohlásených investícií Číny do čistých technológií presahuje 280 miliárd USD (približne 260 miliárd EUR). Európa a jej partneri musia v boji proti účinkom takýchto nekalých subvencií a proti vplyvom dlhotrvajúceho narušenia trhu urobiť viac. Ak sú súkromné trhy poznačené neúmerne výraznou verejnou stopou, v dôsledku narušení dochádza k vzniku nerovnakých podmienok a nekalej hospodárskej súťaže. Komisia bude naďalej v plnej miere využívať nástroje na ochranu obchodu s cieľom ochraňovať jednotný trh a medzinárodný obchod založený na pravidlách pred nekalými obchodnými praktikami, ako sú dumping a subvencie narušajúce hospodársku súťaž.

Výzvy v oblasti konkurencieschopnosti pretrvávajú. Vek lacných fosílnych palív sa už skončil, čo si vyžaduje urýchlenie zelenej transformácie v snahe zabezpečiť, aby mal priemysel prístup

³ [Chinesische Subventionspolitik: Effekte auf deutsche Unternehmen \(vbw-bayern.de\)](https://www.vbw-bayern.de/en/press-releases/2022/09/01/chinese-subsidy-policy-effects-on-german-companies) [Čínska subvenčná politika: Účinok na nemecké podniky (vbw-bayern.de)]

k dostatočnému množstvu cenovo dostupnej čistej energie. Európska únia musí využiť svoj mimoriadny potenciál, ktorý spočíva v jednotnom trhu, a zabrániť jeho fragmentácii. Komisia je preto odhodlaná predosť komplexný európsky prístup založený na spoločných strategických prioritách a posúdení investičných potrieb. Bude si to vyžadovať preskúmanie rôznych možností zabezpečenia spoločnej reakcie EÚ vrátane financovania z prostriedkov EÚ. Viac úsilia treba vynaložiť aj v záujme uľahčenia prístupu podnikov k súkromnému financovaniu, a to najmä dobudovaním únie kapitálových trhov. Väčšia konkurencieschopnosť musí ísť ruka v ruke s dobre platenými a kvalitnými pracovnými miestami, ako aj investíciami do ľudského kapitálu.

Dnešné rozhodnutia budú predstavovať základ emisne neutrálneho priemyselného veku. Európska únia musí byť pripravená ísť príkladom, a to s razanciou, ambíciami a so spoločným zmyslom pre smerovanie. Spoločná reakcia zakotvená v politikách a nástrojoch EÚ bude oveľa účinnejšia len ako kombinácia 27 vnútroštátnych prístupov.

2. PRIEMYSELNÝ PLÁN V KONTEXTE ZELENEJ DOHODY – UDRŽAŤ SI NÁSKOK

Vzhľadom na túto historickú príležitosť a výzvu Európa potrebuje disponovať novým priemyselným plánom v kontexte Zelenej dohody. Plán bude súčasťou Európskej zelenej dohody, ktorá nás nasmeruje na cestu ku klimatickej neutralite a umožní EÚ zaujať vedúce globálne postavenie v emisne neutrálnom priemyselnom veku.

Východiskovým bodom plánu je potreba v nasledujúcom desaťročí výrazne zintenzívniť technologický rozvoj, výrobu, zavádzanie emisne neutrálnych výrobkov a dodávky energie, ako aj pozdvihnúť pridanú hodnotu celoeurópskeho prístupu k spoločnému riešeniu tejto výzvy. Zámery plánu sťažuje globálna konkurencia v oblasti surovín a pracovníkov s náležitými zručnosťami. Jeho cieľom je riešiť túto dichotómiu zameraním sa na tie oblasti, ktoré môžu Európe najviac prospieť. Plán má zároveň zabrániť riziku nahradenia našej závislosti od ruských fosílnych palív inými strategickými závislosťami, ktoré by mohli brániť nášmu prístupu ku kľúčovým technológiám a vstupom pre zelenú transformáciu, a to kombináciou diverzifikácie a vlastného vývoja a výroby. Plánom sa doplní prebiehajúce úsilie o transformáciu priemyslu v kontexte Európskej zelenej dohody a priemyselnej stratégie EÚ, najmä akčného plánu pre obehové hospodárstvo. Najvyššou prioritou zostáva takisto modernizácia a dekarbonizácia energeticky náročných priemyselných odvetví, ako aj zabezpečenie profesijnej zmeny a vytvárania kvalitných pracovných miest prostredníctvom odbornej prípravy a vzdelávania.

Preto je potrebná silná spoločná európska reakcia s cieľom podporiť emisne neutrálny priemysel. Priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody bude využívať naše silné stránky: otvorenosť, inovačnosť, inkluzívnosť a udržateľnosť. Za správnych podmienok bude európsky emisne neutrálny priemysel zohrávať kľúčovú úlohu pri transformácii nášho kontinentu na zelené hospodárstvo, čím sa zabezpečí prosperita v EÚ a globálne vedúce postavenie Únie v oblasti technológií aj v boji proti zmene klímy a znečisťovaniu životného prostredia.

Tento návrh nového priemyselného plánu v kontexte Zelenej dohody je založený na štyroch pilieroch:

- **predvídateľné a zjednodušené regulačné prostredie,**
- **rýchlejší prístup k dostatočnému financovaniu,**
- **zručnosti a**
- **otvorené obchodovanie pre odolné dodávateľské reťazce.**

2.1. Predvídateľné, koherentné a zjednodušené regulačné prostredie

Európska únia sa tradične spoliehala na silné regulačné prostredie, pokiaľ ide o vytváranie priaznivých podmienok pre podnikanie, vytváranie kvalitných pracovných miest pre pracovnú silu a vysokú úroveň ochrany životného prostredia. Tieto tri rozmery sa môžu navzájom posilňovať, ak má regulácia vyvážený charakter a inteligentnú koncepciu, čo si vyžaduje nepretržitú pozornosť. Preto Komisia tento rok zaviedla dodatočnú „kontrolu konkurencieschopnosti“ všetkých nových právnych predpisov, aby sa zabezpečilo riešenie všetkých potenciálnych vplyvov na konkurencieschopnosť a predišlo zbytočnému zaťaženiu. Jednoduché, predvídateľné a jasné regulačné prostredie je kľúčovým predpokladom podpory investícií. Opatrenia na úrovni EÚ zabráňujú fragmentácii spôsobenej 27 regulačnými prístupmi.

Na jar tohto roku Komisia predloží tri kľúčové návrhy týkajúce sa konkurencieschopnosti priemyslu, ktoré vychádzajú z potreby realizácie reformy:

Po prvé, **Komisia v rámci priemyselného plánu v kontexte Zelenej dohody navrhuje predložiť akt o emisne neutrálnom priemysle v snahe podporiť priemyselnú výrobu kľúčových technológií v EÚ.** Akt by poskytol **zjednodušený regulačný rámec pre výrobnú kapacitu** v prípade výrobkov, ktoré sú kľúčové pre splnenie našich cieľov klimatickej neutrality, ako sú batérie, veterné turbíny, tepelné čerpadlá, solárne systémy, elektrolyzéry a technológie zachytávania a ukladania uhlíka⁴. V akte o emisne neutrálnom priemysle by sa malo predovšetkým zabezpečiť, aby sa:

- v nadväznosti na odvetvovú analýzu určili **ciele pre priemyselnú kapacitu do roku 2030**, ak je to v záujme zamedzenia ohrozenia zelenej transformácie vplyvom strategických závislostí. Zohľadní sa v ňom celý cezhraničný dodávateľský a hodnotový reťazec s cieľom zabrániť, aby dodávky predstavovali komplikácie v reťazci,
- skrátila dĺžka **povoľovacích** postupov a zvýšila ich predvídateľnosť, a to vymedzením konkrétnych lehôt pre rôzne fázy udeľovania povolení, a aby sa výrazne posilnila administratívna kapacita členských štátov, napr. zavedením „**jednotného kontaktného miesta**“, čiže jediného kontaktného miesta pre investorov a zainteresované strany z priemyslu počas celého administratívneho postupu.

Keďže európske hodnotové reťazce sú v rámci jednotného trhu vysoko integrované a vzájomne prepojené (pozri obrázok 1), v akte o emisne neutrálnom priemysle sa vymedzia jednoduché a funkčné kritériá na identifikáciu projektov strategického záujmu týkajúcich sa emisne neutrálnych dodávateľských reťazcov. Tým by sa malo zabezpečiť, aby všetky členské štáty naďalej profitovali zo zavádzania inovačných priemyselných technológií na základe podpory **strategických projektov, a to aj vrátane viacnárodných projektov prístupných pre rozvinuté aj menej rozvinuté regióny**. Tieto projekty by mohli ťažiť zo zrýchlených povoloňovacích postupov a prilákať súkromné, ako aj úijné a vnútroštátne verejné finančné prostriedky⁵.

Európske normy môžu pomôcť pri podpore zavádzania čistých a digitálnych technológií. Najmä v prípade nových priemyselných hodnotových reťazcov by predvídanie a vypracovanie kvalitných európskych noriem mohlo poskytnúť priemyselným odvetviám EÚ významnú konkurenčnú výhodu, a to aj na globálnej úrovni. Mohli by preukázať „predajnosť“ a prilákať investície do podnikov, ktoré tieto normy dodržiavajú. Európske normy by umožnili priemyselným odvetviám

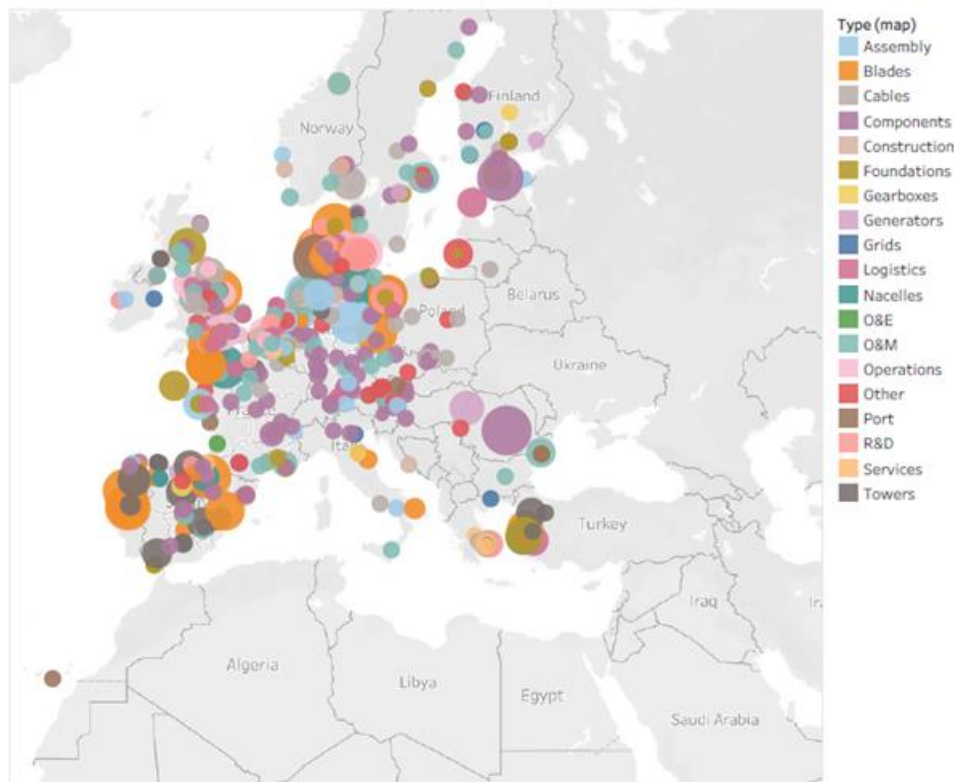
⁴ Výrobky sa ešte musia presne vymedziť. Ak by sa za východiskový bod považovala technologická neutralita, akt by nadväzoval na posúdenie strategického významu a identifikovaných potrieb výrobných investícií do rôznych druhov emisne neutrálnych výrobkov. Tieto technológie môžu ísť nad rámec strategických emisne neutrálnych technológií, ktoré budú oprávnené na osobitný druh podpory dostupnej podľa dočasného krízového a transformačného rámca pre opatrenia štátnej pomoci.

⁵ Vnútroštátne verejné financovanie predstavujúce štátnu pomoc musí byť v súlade s dočasným krízovým a transformačným rámcom.

EÚ rozšíriť svoje technológie na jednotnom trhu, čo je veľmi dôležité pre startupy a MSP.

- Akt by mohol Komisii umožniť vyžadovať uplatňovanie **európskych noriem**, čím by sa podporilo rýchle zavádzanie kľúčových technológií⁶.

Obrázok 1 Dodávateľské reťazce a pracovné miesta v odvetví veternej energie sú v Európskej únii a Európe vysoko integrované.

Zdroj: Wind Europe. Mapa zobrazuje zariadenia na výrobu veternej energie v EÚ v rámci jednotlivých segmentov. Veľkosť kruhov je úmerná počtu pracovných miest na zariadenie (malé kruhy: 10 – 50 zamestnancov, veľké kruhy: viac ako 1 000 zamestnancov)

V úsilí podporiť inovácie Komisia posúdi možnosť vytvorenia **experimentálnych regulačných prostredí** s cieľom umožniť rýchle experimentovanie a disruptívne inovácie na testovanie nových technológií⁷. Takéto experimentálne regulačné prostredia môžu zároveň pripraviť pôdu pre zjednodušenie postupu povoľovania/certifikácie na účely uvádzania výrobkov na trh. Tieto postupy môžu byť v súčasnosti zdĺhavé, spomaľujúce zavádzanie inovačných výrobkov a predstavujúce značnú záťaž najmä pre MSP a startupy. Komisia bude pokračovať vo financovaní testovacích zariadení ako jedného z dôležitých krokov na uvedenie technológií na trh.

Pri ďalšej stimulácii dopytu po emisne neutrálnych výrobkoch vo veľkom rozsahu **môžu zohrávať významnú úlohu rôzne formy verejných činností, ako je verejné obstarávanie,**

⁶ Napríklad recyklácia surovín na výrobu solárnych panelov alebo inštalácia veterných turbín by sa mohli uľahčiť dodržiavaním európskych noriem vypracovaných v týchto oblastiach. Medzičasom je možné vypracovať normu pre zber, prepravu a spracovanie batérií s cieľom umožniť zrýchlený a zjednodušený postup pre recyklačné zariadenia, ktoré túto normu spĺňajú.

⁷ Komisia zamýšľa do leta 2023 uverejniť usmernenie, v ktorom uvedie príslušné prípady použitia experimentálnych regulačných prostredí, testovacích zariadení a živých laboratórií, aby podporila tvorcov politik a inovátorov v ich prístupe k experimentovaniu v Únii.

koncesie a stimuly pre podniky a koncových používateľov, aby používali emisne neutrálne technológie založené na udržateľnosti a obehovosti. Subjekty verejného sektora v EÚ vynakladajú približne 14 % HDP (okolo 2 biliónov EUR ročne) na nákup služieb, prác a výrobkov. Politika verejného obstarávania a iná verejná podpora môžu zohrávať úlohu pri maximalizácii návratnosti verejných peňažných prostriedkov vo verejnom záujme pri súčasnom posilňovaní bezpečnosti dodávok, a to diverzifikáciou zdrojov. Na tento účel by Komisia pomocou dostupných právnych nástrojov a existujúcich noriem EÚ vymedzila vlastnosti udržateľnosti a možné požiadavky na emisne neutrálne výrobky. Podporil by sa tým predvídateľnejší a jednotnejší dopyt po emisne neutrálnych riešeniach a subjekty verejného sektora by tak boli schopné stanoviť ambiciózne požiadavky na udržateľnosť.

Po druhé, Komisia navrhne **akt o kritických surovinách**. Výroba emisne neutrálnych technológií EÚ je možná len vtedy, ak sa zabezpečí prístup k relevantným kritickým surovinám, diverzifikujú zdroje a recyklujú suroviny v snahe znížiť závislosť Európy od vysokokoncentrovaných dodávok z tretích krajín a podporiť vytváranie kvalitných pracovných miest a rast v obehovom hospodárstve. Cieľom tohto aktu bude zaistiť bezpečnosť dodávok v EÚ, a to aj posilnením medzinárodnej angažovanosti, uľahčením ťažby (v prípade potreby), spracovania a recyklácie, a zároveň zabezpečiť prísne environmentálne normy a pokračovať vo výskume a inováciách, napr. s cieľom znížiť mieru používania materiálov a vyvinúť náhrady z materiálov na biologickej báze. Dosiahli sa už konkrétne úspechy: v súčasnosti niektoré spoločnosti z EÚ používajú v batériách namiesto grafitu lignín získaný z dreva.

Po tretie, **energetika**. Hlavným varovným signálom pre bezpečnosť dodávok a riešenie závislostí bol postoj Ruska spočívajúci vo využívaní energie ako zbrane. V dôsledku vysokých cien energie a narušení vo viacerých dodávateľských reťazcoch došlo k vážnemu oslabeniu konkurencieschopnosti mnohých spoločností. Platí to najmä pre energeticky náročné priemyselné odvetvia⁸. Na riešenie vysokých nákladov na energiu a nahradenie nákladných fosílnych palív lacnejšími obnoviteľnými zdrojmi energie sa prijali dôležité kroky v súlade s plánom REPowerEU. Napríklad v roku 2022 kapacita výroby veternej a slnečnej energie z obnoviteľných zdrojov presiahla v EÚ 400 GW, čo v porovnaní s rokom 2020 predstavuje nárast o viac ako 25 %⁹. Vytvorili sme energetickú platformu EÚ zameranú na združenie dopytu po plyne, koordinovanie využívania infraštruktúry a rokovania s medzinárodnými partnermi. Podarilo sa nám dosiahnuť úspory, naplniť zásobníky a zaviesť strop uplatniteľný na krátkodobé trhy. Dokončilo sa niekoľko infraštruktúrnych projektov a prepojení v oblasti elektrickej energie aj plynu. V **marci Komisia predloží reformu koncepcie trhu s elektrickou energiou**, v súvislosti s ktorou v súčasnosti prebieha verejná konzultácia. Dôležitú úlohu by v tejto oblasti mohli zohrávať cenové zmluvy uzatvárané na dlhé obdobie, aby všetci odberatelia elektrickej energie mali prospech z predvídateľnejších a nižších nákladov na energiu z obnoviteľných zdrojov. Ako sa uvádza v pláne REPowerEU, posilnenie konkurencieschopnosti priemyslu si bude vyžadovať transformáciu priemyselných procesov, masívne urýchlenie a rozšírenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov, väčšie úsilie zamerané na energetickú efektívnosť a zníženie dopytu po energii, ako aj rekvalifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily.

Nový **regulačný rámec EÚ vzťahujúci sa na batérie** je kľúčovým prvkom prechodu EÚ na klimaticky neutrálne hospodárstvo tým, že zabezpečuje konkurencieschopné a odolné hodnotové reťazce pre výrobu, opätovné použitie a recykláciu batérií v EÚ. V budúcnosti sa **nariadenie o ekodizajne udržateľných výrobkov**¹⁰ bude vzťahovať na širšiu škálu výrobkov a ďalej sa

⁸ Napríklad v prípade výrobcov polykrystalického kremíka používaného v solárnom fotovoltickom priemysle alebo v prípade výrobcov batériových článkov.

⁹ Odhady Komisie založené na údajoch Medzinárodnej agentúry pre energiu z obnoviteľných zdrojov (Irena) a zainteresovaných strán z priemyslu.

¹⁰ V politike EÚ v oblasti ekodizajnu sa stanovujú harmonizované pravidlá pre energeticky významné

v ňom rozšíri rozsah požiadaviek na udržateľnosť, pretože práve v oblasti udržateľných výrobkov priemysel EÚ vyniká. Významnou prioritou Komisie v rámci existujúcich a budúcich pracovných plánov v oblasti ekodizajnu bude úsilie venované rozvoju emisne neutrálnych technológií.

Okrem toho je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa spotrebiteľia mohli rozhodovať na základe transparentných a spoľahlivých informácií o udržateľnosti, trvanlivosti a uhlíkovej stope výrobkov. Transparentnosť trhu je nástroj uľahčujúci zavádzanie emisne neutrálnych výrobkov, ktoré sú z technologického a environmentálneho hľadiska na špičkovej úrovni. Komisia napríklad do konca tohto roka navrhne **jednotný energetický štítok** pre tepelné čerpadlá, aby si používatelia mohli porovnať rôzne technológie¹¹. Smeruje tam aj návrh Komisie týkajúci sa posilnenia postavenia spotrebiteľov v kontexte zelenej transformácie.

Napokon treba spomenúť aj **infraštruktúru**, ktorá je kľúčovým faktorom podmieňujúcim priaznivé emisne neutrálne podnikateľské prostredie, ktoré sa priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody snaží vytvoriť. Veľké investície si vyžaduje plné pokrytie sietí TEN-T infraštruktúrou nabíjajúcich a čerpacích staníc, vývoj a posilnenie európskej základnej vodíkovej štruktúry, ako aj rozšírenie a posilnenie inteligentných elektrických sietí s cieľom zabezpečiť ich adaptáciu na veľké množstvá obnoviteľných zdrojov energie v sieti TEN-E¹², ale aj posilnenie regulačného rámca. Nastal čas zmapovať nevyhnutnú infraštruktúru a uplatniť pri tom európsky prístup. Komisia vyzýva spoluzákonodarcov, aby čo najskôr prijali nariadenie o infraštruktúre pre alternatívne palivá (AFIR) s cieľom pomôcť vytvoriť sieť nabíjajúcich a čerpacích staníc odolnú voči budúcim zmenám. V záujme rozvoja a posilnenia vodíkovej a elektrizačnej infraštruktúry Komisia ďalej preskúma potreby súvisiace so zdrojmi, ktoré sú uvedené v nariadení, ktorým sa zriaďuje Nástroja na prepájanie Európy, a využije celý rozsah pôsobnosti revidovaného nariadenia o TEN-E na urýchlenie plánovania, financovania a zavádzania kľúčovej (cezhraničnej) infraštruktúry. V nadchádzajúcich rokoch je potrebné urýchliť najmä vývoj a realizáciu cezhraničnej infraštruktúry. Komisia takisto zväží ďalšie možnosti vrátane prípadných legislatívnych opatrení s cieľom zabezpečiť, aby členské štáty vybudovali cezhraničnú energetickú infraštruktúru, čím by sa predišlo zbytočným oneskoreniam pri zavádzaní strategickej infraštruktúry.

Priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody bude úspešný pri zvyšovaní konkurencieschopnosti, ak všetci aktéri (orgány, sociálni partneri, investori, spotrebiteľia) spoja sily, a tak zabezpečia dosiahnutie tých istých cieľov. Podpore tohto plánu sa bude venovať nedávno zriadená európska platforma pre čisté technológie a priemyselné fórum pre čistú energiu spolu s ďalšími príslušnými zainteresovanými stranami. Spolu budú koordinovať opatrenia na dosiahnutie investičných a výrobných cieľov a ďalej podporovať príležitosti vedúce k sprostredkovaniu investícií. Komisia bude naďalej úzko spolupracovať s Európskym parlamentom v záujme úspešnej realizácie priemyselného plánu v kontexte Zelenej dohody.

2.2. Urýchlenie prístupu k finančným prostriedkom

Globálny emisne neutrálny priemysel zaznamenal silný rast, pričom investície do čistej energie sa v roku 2022 medziročne zvýšili o 10 %. Emisne neutrálny priemysel EÚ je v niektorých odvetviach, ako sú odvetvia veternej energie alebo tepelných čerpadel, konkurencieschopný, a to dokonca aj v našom prostredí s relatívne vysokými cenami energie, zatiaľ čo v iných výrobných odvetviach, ako sú solárne fotovoltické panely, sa nachádza v o čosi menej priaznivej pozícii. Okrem toho si zabezpečenie včasného prechodu na emisne neutrálne

výrobky týkajúce sa takých aspektov, ako je spotreba energie, spotreba vody, úrovne emisií a materiálová efektívnosť, pričom sa v nej stimuluje dopyt po udržateľnejších výrobkoch, ako aj ich ponuka.

¹¹ V prípade tepelných čerpadel vďaka databáze energetického označovania EPREL <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>

¹² Pokiaľ ide o investičné potreby, pozri pracovný dokument útvarov Komisie REPowerEU <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0230&from=EN>.

hospodárstvo vyžaduje rýchlejší rozvoj uvedených odvetví. **Trhový podiel priemyslu EÚ je pod silným tlakom, a to v značnej miere z dôvodu, že subvencie v zahraničí narúšajú rovnocennosť podmienok. Uvedená situácia si vyžaduje rozšírenie a urýchlenie prístupu k finančným prostriedkom pre emisne neutrálny priemysel.** Ide o druhý pilier priemyselného plánu v kontexte Zelenej dohody.

Svoju úlohu musí zohrávať aj cielené verejné financovanie. Už dnes zohráva financovanie EÚ a členských štátov dôležitú úlohu pri podpore emisne neutrálnych inovácií, výroby, zavádzania a súvisiaceho posilňovania elektrických sietí a infraštruktúry. Súkromné financovanie bude kľúčovým faktorom k uvoľneniu investícií pre emisne neutrálny priemysel.

V rámci nástroja NextGenerationEU sa v 27 národných plánoch obnovy a odolnosti financovaných z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti už vyčlenili prostriedky v objeme 250 miliárd EUR na zelené opatrenia vrátane investícií na podporu dekarbonizácie priemyslu. V rámci programu Horizont Európa sa vyčleňuje 40 miliárd EUR na výskum a inovácie v kontexte Zelenej dohody, a to aj v partnerstve s priemyslom.

V rámci **politík súdržnosti** vrátane Fondu na spravodlivú transformáciu je na zelenú transformáciu k dispozícii približne 100 miliárd EUR. Komisia bude ďalej uľahčovať rýchlu mobilizáciu investícií v rámci politiky súdržnosti, ktoré sú určené na podporu priemyselného plánu v oblasti emisnej neutrálnosti, a to aj urýchlením navrhovania a finančnej kompenzácie projektov v oblasti energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov prostredníctvom štandardných systémov náhrad.

Tieto zdroje financovania z prostriedkov EÚ dosiaľ v značnej miere prospeli výskumu a inováciám či využívaniu energie z obnoviteľných zdrojov a súvisiacej infraštruktúry, no už menej boli zamerané na rozvoj výrobných kapacít v tomto odvetví.

Vďaka cielenej štátnej pomoci sa financovanie priemyselných emisne neutrálnych hodnotových reťazcov môže zintenzívniť z hľadiska rozsahu a rýchlosti. Aby sa však zabránilo fragmentácii jednotného trhu v dôsledku rozličných úrovní vnútroštátnej podpory a rôznorodých kapacít na jej poskytovanie, treba zabezpečiť aj primerané financovanie na úrovni EÚ, aby sa uľahčilo prosperovanie takýchto priemyselných hodnotových reťazcov v celej Únii.

2.2.1. Vnútroštátne financovanie

Najskôr štátna pomoc: politika hospodárskej súťaže EÚ poskytuje nástroje na podporu vývoja a zavádzania kľúčových špičkových technológií so strategickým významom pre zelenú a digitálnu transformáciu pri súčasnom zachovaní integrity jednotného trhu a dodržiavaní medzinárodných záväzkov EÚ. Len v roku 2022 Komisia schválila schémy pomoci s celkovým rozpočtom 51 miliárd EUR na zavádzanie nových kapacít na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a dekarbonizáciu priemyselnej výroby v celej Únii. Komisia už v marci 2022 po agresii Ruska voči Ukrajine prijala dočasný krízový rámec, ktorý členským štátom poskytuje nástroj na odstránenie negatívnych hospodárskych účinkov spôsobených vojnou a uľahčenie štrukturálnych úprav v úsilí lepšie reagovať na výslednú hospodársku situáciu. Rámec bol dvakrát zmenený a v súčasnosti už obsahuje osobitné ustanovenia o zjednodušenej podpore v prípade energie z obnoviteľných zdrojov, technológií dekarbonizácie a opatrení v oblasti energetickej efektívnosti.

Komisia má teraz v úmysle umožniť členským štátom väčšiu flexibilitu pri poskytovaní pomoci, ktorá je obmedzená na dôsledne vymedzené oblasti a jej realizácia má dočasný charakter. Komisia bude viesť konzultácie s členskými štátmi o návrhu na dočasné prispôbenie pravidiel štátnej pomoci do konca roka 2025 s cieľom ďalej urýchliť a zjednodušiť jej poskytovanie, a to na základe menej komplikovaných výpočtov, jednoduchších postupov a zrýchlených schválení. Tieto zmeny pomôžu členským štátom aj pri realizácii konkrétnych projektov v rámci národných plánov obnovy, ktoré patria do ich rozsahu pôsobnosti.

Komisia má v úmysle **prispôbiť pravidlá štátnej pomoci v rámci piatich osí** za podmienok potrebných na obmedzenie narušení jednotného trhu v snahe zabrániť väčším regionálnym rozdielom a zabezpečiť dodržiavanie medzinárodných záväzkov. Štyri z nich sa vykonajú prostredníctvom navrhovanej zmeny dočasného krízového rámca, ktorý sa zmení na **dočasný krízový a transformačný rámec** pre opatrenia štátnej pomoci:

1. Zjednodušenie pomoci na zavádzanie využívania energie z obnoviteľných zdrojov

Dočasným krízovým rámcom sa už zjednodušila pomoc na zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie. Návrh dočasného krízového a transformačného rámca má ambíciu ísť ešte ďalej, a to:

- rozšírením ustanovení na **všetky technológie výroby energie z obnoviteľných zdrojov** (podľa smernice o energii z obnoviteľných zdrojov, RED II) a na **skladovanie** vodíka a biopalív z obnoviteľných zdrojov;
- odstránením potreby otvorených verejných súťaží zameraných na dodávku **menej vyspelých technológií** (v prípade ktorých môžu verejné súťaže fungovať menej efektívne) a
- **predĺžením lehôt na dokončenie projektov.**

2. Zjednodušenie pomoci na dekarbonizáciu priemyselných procesov

Vďaka dočasnému krízovému rámcu sa už pomoc na dekarbonizáciu priemyslu zjednodušila. Dosah dočasného krízového a transformačného rámca bude ešte významnejší, keďže bude obsahovať viaceré ďalšie ustanovenia, a to napríklad:

- povolenie pomoci v závislosti od **štandardných percentuálnych podielov investičných nákladov** na základe skúseností z praxe – v záujme využívania vodíka, energetickej efektívnosti a elektrifikácie;
- **flexibilnejšie stropy pomoci** na príjemcu v schémach spĺňajúcich osobitné podmienky.

3. Posilnené schémy podpory investícií v prípade výroby strategických emisne neutrálnych technológií vrátane možnosti poskytnutia vyššej pomoci, ktorá by zodpovedala pomoci, ktorú na podobné projekty dostali konkurenti so sídlom mimo EÚ, pričom sa zabezpečí proporionalita takejto pomoci

4. Cielenejšia pomoc na veľké nové výrobné projekty v strategických emisne neutrálnych hodnotových reťazcoch pri zohľadnení globálnych medzier vo financovaní

Návrh dočasného krízového a transformačného rámca má za cieľ zabezpečiť rovnaké podmienky s ostatnými jurisdikciami a na vnútornom trhu. Má byť zameraný na odvetvia s identifikovaným rizikom premiestnenia do tretej krajiny a zároveň primeraný z hľadiska výšky pomoci. Dočasný krízový a transformačný rámec by členským štátom umožnil zaviesť **schémy na podporu nových investícií do výrobných zariadení vo vymedzených strategických emisne neutrálnych odvetviach, a to aj daňovými výhodami.** Povolená výška pomoci by sa upravila o vyššie intenzity a stropy výšky pomoci, ak sa investícia nachádza v oblastiach podporených pomocou, v úsilí prispieť k dosiahnutiu cieľa konvergenzie medzi členskými štátmi a regiónmi. Bolo by potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na overenie konkrétnych rizík odklonenia investícií mimo EHP a toho, či neexistuje riziko premiestnenia v rámci EHP. Členské štáty môžu **zosúladiť svoje vnútroštátne daňové stimuly** so spoločným systémom, ktorý je Komisia pripravená pripraviť, a vytvoriť tak **spoločný systém**, ktorý podnikom v celej EÚ ponúkne väčšiu transparentnosť a predvídateľnosť.

Okrem toho by členské štáty mohli v prípade jednotlivých počiatočných investícií v tých istých cieľových odvetviach, ktoré sú relevantné z hľadiska vedúceho postavenia v oblasti emisne neutrálnych technológií, zosúladiť pomoc ponúkanú treťou krajinou s významnými pozitívnymi presahovými účinkami vo všetkých členských štátoch a s osobitným zreteľom na oblasti podporené

pomocou, a to za istých podmienok, ako je napríklad účasť na nadnárodnej spolupráci. Takáto pomoc by mala riešiť odôvodnené riziká odklonenia určitých investícií do tretích krajín mimo EHP a nemala by uľahčovať premiestnenie výrobných činností medzi členskými štátmi. Pomoc by sa obmedzila na rámec nevyhnutný na realizáciu daného projektu v EHP.

Komisia sa bude naďalej usilovať o rýchle postupy podľa dočasného krízového a transformačného rámca, ako je to už v prípade pomoci schválenej podľa dočasného krízového rámca, kde medián času schválenia predstavoval 19 dní;

5. *Výrazné zvýšenie stropov vymedzujúcich notifikačnú povinnosť v prípade štátnej pomoci v týchto oblastiach*

Komisia upraví pravidlá štátnej pomoci pre túto piatu os ďalšou revíziou **všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách v kontexte Zelenej dohody**. Okrem ustanovení týkajúcich sa dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu (pozri ďalej) by to členským štátom poskytlo väčšiu flexibilitu:

- pri podpore opatrení v kľúčových odvetviach, ako je odvetvie vodíkových technológií, odvetvie zachytávania a ukladania uhlíka, odvetvie výroby vozidiel s nulovými emisiami či odvetvie výstavby energeticky hospodárskych budov, ďalším zvýšením prahových hodnôt, ktoré budú podnetom pre notifikovanie informácií Komisii,
- v úsilí rozšíriť rozsah investičnej pomoci určenej pre infraštruktúru nabíjajúcich a čerpacích staníc,
- pri ďalšom uľahčovaní pomoci v oblasti odbornej prípravy zameranej na zručnosti.

V súčasnosti realizuje EÚ päť **dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu**, teda veľkých rozvojových projektov, ktoré realizujú viaceré členské štáty s cieľom financovať nové technológie v strategických oblastiach. Tieto projekty majú silné pozitívne účinky s cezhraničným presahom a sú zároveň prínosné pre inovácie, pracovníkov a zákazníkov. Ide o jeden projekt v oblasti mikroelektroniky, dva v oblasti batérií a dva v oblasti vodíkových technológií, pričom sa pripravuje viac takýchto projektov¹³. Očakáva sa, že vďaka verejnej podpore vo výške 18 miliárd EUR na schválené dôležité projekty spoločného európskeho záujmu sa uvoľní ďalších 36 miliárd EUR súkromných investícií, čo znamená koeficient zdvojnásobenia verejných prostriedkov.

V záujme urýchlenia zavádzania nových projektov sa ešte viac zefektívni a zjednoduší schvaľovanie projektov súvisiacich s dôležitými projektmi spoločného európskeho záujmu:

- Kódex osvedčených postupov pre transparentné, inkluzívne a rýchlejšie navrhovanie dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu umožní efektívnejšie posudzovanie, pričom členské štáty a Komisia ho majú schváliť na jar tohto roku.
- Komisia zároveň pripravuje **urýchlenie realizácie menších inovačných projektov súvisiacich s dôležitými projektmi spoločného európskeho záujmu**, najmä projektov realizovaných malými a strednými podnikmi, a to prostredníctvom vyšších stropov vymedzujúcich notifikačnú povinnosť a väčšej intenzity pomoci podľa všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách.

2.2.2. Financovanie z prostriedkov EÚ

Európska únia sa bude musieť v záujme transformácie a dosiahnutia svojich cieľov v oblasti emisnej neutrálnosti, ako aj cieľov stanovených v pláne REPowerEU, ktoré sa vyznačujú diverzifikovanými zdrojmi a bezpečnými dodávkami, naďalej spoliehať na konkurencieschopný

¹³ Ide napríklad o projekty týkajúce sa odvetvia batérií a odvetvia vodíkových technológií, prípadne odvetvia solárnych či tepelných čerpadel.

emisne neutrálny priemysel. Vzhľadom na ambiciózne ciele EÚ a medzinárodnú hospodársku súťaž sú do roku 2030 potrebné väčšie investície do výroby emisne neutrálnych technológií.

V rámci EÚ existujú významné rozdiely, pokiaľ ide o podporu zo strany členských štátov. Napríklad, zatiaľ čo v roku 2020 bolo na podporu energie z obnoviteľných zdrojov pridelených 0,57 % HDP EÚ, jedna krajina pridělila takmer 1 % svojho HDP, pričom desať ďalších vynaložilo menej ako polovicu priemeru EÚ¹⁴.

S cieľom zabrániť fragmentácii jednotného trhu v dôsledku rôznych úrovní vnútroštátnej podpory, uľahčiť zelenú transformáciu v celej Únii, zabrániť prehľbovaniu regionálnych rozdielov, ako aj riešiť rozdiel medzi financovaním, ktoré je v súčasnosti k dispozícii, a potrebami financovania na rozšírenie emisne neutrálneho priemyslu musíme takisto zvýšiť financovanie z prostriedkov EÚ. Rozpočet EÚ, ktorý sprevádza priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody, bude naďalej prispievať k cieľnému a rýchlemu financovaniu emisne neutrálneho priemyslu EÚ. Plán REPowerEU je našim špecializovaným nástrojom a je podporený ďalšími fondmi EÚ.

Komisia bude naďalej poskytovať podporu členským štátom pri navrhovaní, vypracúvaní a realizácii reforiem, ako aj pomáhať pri posilňovaní administratívnej kapacity členských štátov s cieľom zabezpečiť účinné čerpanie finančných prostriedkov.

REPowerEU

Vďaka dohode dosiahnutej koncom roka 2022 sa podpora EÚ na transformáciu teraz zvýši o dodatočné finančné prostriedky, ktorými do Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti prispela iniciatíva REPowerEU: členské štáty budú mať k dispozícii dodatočné granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (20 miliárd EUR) s cieľom podporiť zelenú transformáciu priemyslu, priemyselné emisne neutrálne projekty EÚ a poskytnúť pomoc energeticky náročným odvetviám vzhľadom na vysoké ceny energie. Členské štáty budú mať možnosť vyčleniť na tieto ciele aj granty z pobrexítvej adaptačnej rezervy (5,4 miliardy EUR). Okrem toho budú môcť využiť zostávajúce úvery Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (225 miliárd EUR) so značným predbežným financovaním týchto investícií a reforiem¹⁵.

S cieľom pomôcť členským štátom pri vykonávaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a jeho zložky, ktorú predstavuje plán REPowerEU, Komisia dnes uverejnila **usmernenie k plánom obnovy a odolnosti**. Usmernenie poskytuje pružnosť na prispôbenie plánov súčasnému kontextu a na prípravu kapitol plánu REPowerEU. Uznávajú sa v ňom problémy vyplývajúce z narušenia dodávateľských reťazcov, cien energie a inflácie, pričom sa v ňom členským štátom ponúkajú účinné riešenia na zachovanie ambícií pôvodných plánov. Komisia dôrazne nabáda členské štáty, aby do svojich upravených plánov obnovy a odolnosti zahrnuli jednoduché a účinné opatrenia na poskytnutie okamžitej podpory spoločnostiam a zvýšenie ich konkurencieschopnosti:

- i) **jednotné kontaktné miesta** pre povoľovanie projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a emisne neutrálnych projektov s cieľom urýchliť, digitalizovať a zefektívniť postupy na získanie potrebných schválení a povolení na výstavbu a prevádzku emisne neutrálnych technologických projektov, a to v spojení s osobitným posilnením administratívnej kapacity na odstránenie administratívnych prekážok pri udeľovaní povolení; ii) **daňové úľavy** alebo iné formy podpory investícií podnikov do emisne

¹⁴ [Study on energy subsidies and other government interventions in the European Union - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#) [Štúdia o energetických subvenciách a iných vládnych opatreniach v Európskej únii – Úrad pre vydávanie publikácií EÚ (europa.eu)]. Opatrenia verejnej podpory zahŕňajú priame prevody podnikom a spotrebiteľom, daňové výdavky (napr. daňové úľavy, zníženie DPH), podporu príjmov alebo cien, podporu výskumu a vývoja.

¹⁵ Táto suma dopĺňa existujúce možnosti prevodu vo výške 5 % z fondov politiky súdržnosti (až do výšky 17,9 miliardy EUR).

neutrálnych technológií, ktoré majú formu buď daňového úveru, zrýchleného odpisovania alebo subvencie spojenej s nadobudnutím alebo zlepšením zelených investičných aktív;

- iii) investície do vybavovania pracovnej sily **zručnosťami** potrebnými na túto priemyselnú transformáciu.

Skupina Európskej investičnej banky (EIB) podporí dosiahnutie všetkých cieľov [plánu RePowerEU](#) dodatočnými úvermi a vlastným kapitálom¹⁶. Komisia a skupina EIB budú naďalej spolupracovať s cieľom preskúmať, ako by skupina EIB mohla zintenzívniť svoje činnosti v oblasti čistých technológií a iné aktivity prispievajúce k Zelenej dohode.

Program InvestEU

Významnou úlohou Programu InvestEU je rozvoj investícií do emisne neutrálnych technológií v EÚ. Tento program je nástrojom Únie slúžiacim na urýchlenie súkromných investícií v prioritných oblastiach EÚ. EÚ vďaka prostriedkom z EIB, EIF či EBOR, ako aj iniciatívam 14 ďalších implementujúcich partnerov podporuje verejné a súkromné investície do emisne neutrálnych technológií a priemyselných inovácií. Príkladmi projektov, ktoré takto možno podporiť, sú výskumné, vývojové a inovačné projekty, ktoré sa týkajú technológií batérií, recyklácie kritických surovín, demonštračných zariadení na výrobu materiálov v dodávateľskom reťazci elektromobilových batérií, technológií vodíkoveho pohonu, inovačných závodov na výrobu pokročilých biopalív či moderných výrobo-technologických zariadení využívaných pri spracovaní ocele. Vďaka Programu InvestEU sa môžu zmobilizovať verejné, no najmä súkromné finančné prostriedky v objeme viac ako 372 miliárd EUR, kryté zárukou EÚ vo výške 26,2 miliardy EUR.

Komisia doteraz uzavrela dohody o záruke InvestEU v celkovej hodnote 21 miliárd EUR. V nadväznosti na tieto dohody o záruke už EIF uzavrel dohody o záruke InvestEU so 48 finančnými sprostredkovateľmi z 19 členských štátov na úvery vo výške 2,3 miliardy EUR pre európske MSP a malé spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou a 54 dohôd s fondmi súkromného majetku zo 14 členských štátov na účely kapitálových investícií v hodnote 1,9 miliardy EUR¹⁷.

Príklady investícií EIB a EIF podporovaných z Programu InvestEU v oblasti čistých technológií:

- *Investícia EIB v objeme 37 miliónov EUR do obchodného demonštračného závodu na výrobu prekursorových katódovo aktívnych materiálov (p-CAM). Tieto materiály sa využívajú v dodávateľskom reťazci elektromobilových batérií (špičkové lítiovo-iónové batériové články).*
- *Úver EIB vo výške 315 miliónov EUR pre spoločný podnik na vývoj technológií a výrobkov v oblasti technológií na vodíkový pohon automobilov a v oblasti aktívnych bezpečnostných systémov.*
- *Investícia EIB vo výške 32 miliónov EUR na podporu výskumných a vývojových projektov výrobných spoločností zaoberajúcej sa elektrifikačnými technológiami pre poľnohospodárske stroje a systémy na prenos energie pre traktorové a terénne vozidlá.*
- *Záruka EIF vo výške 101 miliónov EUR do fondu na podporu spoločností vyvíjajúcich rané technológie (rizikový kapitál), priemyselných spoločností s vysokým potenciálom rastu a spoločností pôsobiacich v odvetví dekarbonizácie (spoločnosti venujúce sa projektom využívania energie z obnoviteľných zdrojov a spoločnosti zameriavajúce sa na oblasť udržateľnosti).*

¹⁶ EIB podporuje financovanie v oblasti čistej energie na podporu plánu REPowerEU. Tlačová správa je k dispozícii na: <https://www.eib.org/en/press/all/2022-450-eib-boosts-clean-energy-financing-in-support-of-repower-eu-plan>

¹⁷ EIB okrem toho k decembru 2022 podpísala dohody týkajúce sa 29 operácií v rámci Programu InvestEU v 9 členských štátoch. Ich objem predstavuje 2,3 miliardy EUR a sú určené na financovanie projektov v oblasti výskumu a inovácií, udržateľnej infraštruktúry, ako aj v oblasti sociálnych investícií a zručností.

- *Úver vo výške 125 miliónov EUR na komplexné vybudovanie zariadenia na výrobu katódových materiálov (tzv. na zelenej lúke). Tieto materiály sa budú dodávať výrobcom batérií špičkových lítiovo-iónových batérií, ktoré sa používajú predovšetkým v elektrických vozidlách.*

V záujme včasného plnenia cieľov priemyselného plánu v kontexte zelenej dohody by sa mali zjednodušiť postupy Programu InvestEU a produkty tohto programu by sa mali zosúladiť so súčasnými potrebami. Dohody o zárukách a finančné produkty treba zosúladiť s revidovaným rámcom štátnej pomoci, kým aspekty štátnej pomoci pre vnútroštátne zložky v rámci Programu InvestEU sa vďaka osobitným ustanoveniam všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách výrazne zjednodušia. Komisia bude naďalej spolupracovať s EIB, ktorá je bankou EÚ, ako aj ďalšími partnermi s cieľom účinne a včas riešiť potreby financovania prioritných projektov, medzi ktoré patria dôležité projekty spoločného európskeho záujmu.

Finančné prostriedky z Programu InvestEU sú značne predsunuté, keďže najväčšia časť prostriedkov pochádza z nástroja NextGenerationEU. Do konca roka 2023 treba vyčleniť prostriedky v objeme 14,83 miliardy EUR zo záruky EÚ. Na obdobie 2024 – 2027 tak zostane k dispozícii len suma predstavujúca 11,37 miliardy EÚ. Zároveň možno očakávať výrazné zvýšenie dopytu po podpore z Programu InvestEU vzhľadom na revidované podmienky oprávnenosti, ktoré sa predpokladajú v kontexte pripravovaného dočasného krízového a transformačného rámca. Zvýšený dopyt a využívanie záruky EÚ zo strany implementujúcich partnerov by nastali predovšetkým v dôsledku uvoľnenia súčasných obmedzení financovania výrobných projektov v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje spomínaný dočasný krízový a transformačný rámec. Komisia preto zvažuje možnosti, ako by sa mohlo zvýšiť celkové financovanie Programu InvestEU, a to najmä na obdobie od roku 2024 do roku 2027.

Inovačný fond

Inovačný fond slúži na podporu vývoja a prvotného zavedenia technológií a riešení, ktoré sú zamerané na dekarbonizáciu energeticky náročných priemyselných odvetví, na rozvoj využívania energie z obnoviteľných zdrojov a uskladňovania energie (vrátane vývoja a výroby batérií a vodíkových technológií) a na posilnenie dodávateľských emisne neutrálnych reťazcov prostredníctvom podpory výroby kritických komponentov pre odvetvie batérií, odvetvie využívania veternej a slnecnej energie, ako aj odvetvia výroby elektrolyzér, palivových článkov a tepelných čerpadel. V priebehu desaťročia bude v rámci Inovačného fondu k dispozícii približne 40 miliárd EUR.

Vďaka revidovanej a aktualizovanej smernici o systéme obchodovania s emisiami (ETS), ktorej znenie sa odsúhlasilo koncom roka 2022 v rámci balíka Fit for 55, môže Inovačný fond prostredníctvom súťažného ponukového konania pokryť 100 % medzery vo financovaní s cieľom zintenzívniť zavádzanie a výrobu čistých technológií. Inovačný fond tak môže fungovať ako európske jednotné kontaktné miesto pre takúto podporu, čím sa znížia ťažkosti investorov, ktoré im spôsobuje hromadenie rôznych tokov príjmov a zdrojov financovania.

Komisia spustí na jeseň 2023 prvú aukciu, resp. súťažné ponukové konanie, na podporu výroby vodíka z obnoviteľných zdrojov. Víťazi tejto aukcie získajú fixnú prémiiu za každý kilogram vodíka z obnoviteľných zdrojov vyrobeného za 10 rokov. Táto prémia bude mať podobný vplyv ako daňový dobropis podľa zákona USA o znížení inflácie. Rozdiel však bude spočívať v tom, že vďaka danej prémii, ktorá sa posúdi na základe doručených ponúk, bude predmetná podpora EÚ nákladovo efektívna, rýchla a administratívne nezaťažujúca. Podmienky tejto prvej pilotnej aukcie s orientačným rozpočtom 800 miliónov EUR sa oznámia v júni 2023. Po tejto pilotnej aukcii budú nasledovať ďalšie aukcie alebo iné formy podpory

výroby a využívania vodíka, ktoré prispejú k dosiahnutiu cieľov plánu REPowerEU v oblasti vodíka, čím sa v rámci EÚ pokryje domáca časť vodíkovej banky.

Na základe týchto skúseností Komisia ďalej zvažuje rozšírenie nového konkurenčného mechanizmu predkladania ponúk v záujme zintenzívnenia výroby komponentov pre odvetvie solárnej a veternej energie, ako aj pre odvetvia výroby batérií a elektrolyzérov, a to na základe analýzy potrieb emisne neutrálneho odvetvia EÚ, ako aj vzhľadom na veľkosť trhu a potenciálnu škálu plánovaných projektov. Aj v tomto prípade by podpora z Inovačného fondu mala namiesto súčasnej praxe v rámci tohto fondu, teda úhrady 60 % podielu príslušných nákladov, podobu výrobných subvencie.

Príjmy zo systému EÚ na obchodovanie s emisiami sa v nadchádzajúcich rokoch zvýšia. Väčšia časť tejto sumy bude predstavovať vnútroštátne príjmy, ktoré členské štáty musia použiť na opatrenia v oblasti klímy. Komisia nabáda členské štáty, aby časť týchto príjmov venovali na zintenzívnenie výroby emisne neutrálnych technológií. Z časti týchto zvýšených príjmov z ETS by sa zároveň mohlo podporiť posilnenie účinného emisne neutrálneho nástroja EÚ, napríklad Inovačného fondu¹⁸.

K dispozícii sú teda viaceré finančné prostriedky, ktoré sú určené predovšetkým na podporu inovácií a zavádzania nových technológií. Komisia skúma spôsoby, ako dosiahnuť zintenzívnenie spoločného financovania na úrovni EÚ v záujme podpory investícií do výroby emisne neutrálnych technológií, a to na základe prebiehajúceho posúdenia investičných potrieb. Vytvorenie komplexného európskeho prístupu bude mať zásadný význam z hľadiska ochrany jednotného trhu pred fragmentáciou, ako aj z hľadiska maximálneho využitia jeho synergických účinkov a rozsahu. Komisia bude v krátkodobom horizonte spolupracovať s členskými štátmi (so zreteľom na uvedené nástroje, medzi ktoré patrí plán REPowerEU, Program InvestEU a Inovačný fond) na preklenovacom riešení s cieľom poskytnúť rýchlu a cielenú podporu tam, kde je to najviac potrebné. Pôjde o doplnkové opatrenia k vyššie uvedeným dočasným a cieleným zmenám štátnej pomoci. Hoci k plnohodnotnému sfunkčneniu týchto rôznych prvkov nemusí dôjsť súčasne, sme odhodlaní tento komplexný európsky prístup realizovať.

V **strednodobom horizonte** má Komisia v úmysle poskytnúť systémovú odpoveď na investičné potreby, a preto v kontexte preskúmania viacročného finančného rámca, ktoré bude prebiehať do leta 2023, predloží návrh na zriadenie **Európskeho fondu suverenity**. Cieľom je zachovať európsku konkurenčnú výhodu v oblasti kritických a vznikajúcich technológií, ktoré sú relevantné pre zelenú a digitálnu transformáciu, počnúc výpočtovými technológiami (vrátane mikroelektroniky, kvantovej výpočtovej techniky a umelej inteligencie) až po biotechnológiu a biovýrobu či emisne neutrálne technológie. Tento štrukturálny nástroj bude vychádzať zo skúseností s koordinovanými viacnárodnými projektmi realizovanými v rámci dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu a jeho cieľom bude zlepšiť prístup všetkých členských štátov k takýmto projektom. Zaisť sa tak kohéznosť, ako aj bezpečnosť jednotného trhu pred rizikami spôsobenými rozdielmi v dostupnosti štátnej pomoci. Komisia bude pri navrhovaní Európskeho fondu suverenity spolupracovať s členskými štátmi s cieľom zabezpečiť, aby tento fond riešil ich príslušné potreby.

¹⁸ Neohrozia sa tým celkové príjmy z ETS, ktoré sú k dispozícii na splatenie dlhu v rámci Nástroja NextGenerationEU.

2.2.3. Financovanie zo súkromných prostriedkov

Oveľa väčšia časť investícií potrebných na prechod na emisne neutrálne hospodárstvo bude musieť pochádzať zo súkromných zdrojov. Verejné financovanie môže prilákať súkromné investície, nebude však stačiť na odstránenie investičných medzier. Na úspešný prechod na emisne neutrálne hospodárstvo potrebujeme obrovské finančné prostriedky zo súkromného sektora, a to najmä finančné prostriedky získané v rámci kapitálových trhov od širokej škály investorov vrátane malých retailových, ako aj veľkých inštitucionálnych investorov. Základným predpokladom sú teda **dobre fungujúce kapitálové trhy a rámec udržateľného financovania.** EÚ musí zaistiť, aby jej kapitálové trhy dokázali zabezpečovať potrebný objem a škálu financovania pre spoločnosti z EÚ, najmä v strategických priemyselných segmentoch.

EÚ musí zintenzívniť svoje úsilie o vytvorenie plnohodnotne rozvinutej únie kapitálových trhov. Cieľom únie kapitálových trhov je zvýšiť veľkosť jednotlivých kapitálových trhov a ich cezhraničnú integráciu s cieľom zlepšiť finančné a investičné príležitosti pre jednotlivcov a spoločnosti vrátane tých, ktoré pôsobia v odvetví čistých technológií.

Prehlbenejší a skutočne integrovaný jednotný kapitálový trh by spoločnostiam z EÚ poskytol prostriedky zabezpečujúce ich vlastné financovanie, rozširovanie, znižovanie závislosti od bankového financovania a získanie finančných prostriedkov na riadenie zelenej transformácie. Napredovanie v rámci únie kapitálových trhov preto predstavuje kľúčový prínos k politickým cieľom Komisie týkajúcich sa zelenej a digitálnej globálnej konkurencieschopnosti európskych podnikov, ako aj prínos k otvorenej strategickej autonómii EÚ.

Dosiahnutie plne integrovaného kapitálového trhu EÚ si vyžaduje väčšie ambície a odhodlanie všetkých kľúčových zainteresovaných strán dosiahnuť **rýchlu dohodu o legislatívnych návrhoch Komisie, ktorými sa vykonáva akčný plán únie kapitálových trhov z roku 2020.**

Rámec EÚ pre udržateľné financovanie slúži na podporu investorov a podnikov v ich úsilí o zvyšovanie investícií tak, aby sa zabezpečil ich súlad s cieľmi Európskej zelenej dohody. Ako sa pripomína v obnovej stratégii udržateľného financovania¹⁹, politiky EÚ v oblasti udržateľného financovania podporia zelenú transformáciu tým, že uľahčia získavanie súkromných prostriedkov na financovanie zelených projektov a spoločností a zatriktívnia financovanie takýchto ekologických iniciatív.

2.3. Zlepšovanie zručností

Zelená transformácia musí byť zameraná na ľudí a mať inkluzívny charakter. Vďaka tomu sa zabezpečia rovnocenné a spravodlivé výsledky, vytvoria kvalitné pracovné miesta a zároveň sa tak vylúči, aby sa v tomto procese na niekoho zabudlo. Počet zelených pracovných miest v európskom hospodárstve vzrástol z 3,2 milióna v roku 2000 na 4,5 milióna v roku 2019²⁰. V dôsledku zelenej transformácie sa zvýši dopyt po nových zručnostiach na všetkých úrovniach, čo si vyžiada rozsiahle zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu pracovnej sily. Len v odvetví batérií sa odhaduje, že v ňom bude do roku 2025 potrebných ďalších 800 000

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0390>

²⁰ Podľa vymedzenia pojmu „zelené pracovné miesta“ v prieskume Eurostatu venovanom zamestnanosti v sektore environmentálnych tovarov a služieb. Údaje pochádzajú z článku Eurostatu s názvom Environmentálne hospodárstvo – štatistika zamestnanosti a rastu. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_economy_%E2%80%93_statistics_on_employment_and_growth&oldid=583805#Development_of_key_indicators_for_the_environmental_economy.

pracovníkov. V nasledujúcom desaťročí bude prebiehať silný konkurenčný zápas o talenty. Produktivita nášho priemyslu, prosperita našej spoločnosti a naša schopnosť plniť ciele emisnej neutrálnosti budú závisieť od toho, či si budeme vedieť udržať pracovníkov a prilákať ďalších. **Tretí pilier priemyselného plánu v kontexte Zelenej dohody preto musí byť zameraný na zelené a digitálne zručnosti, a to na všetkých úrovniach a pre všetkých ľudí, pričom ústredným prvkom tohto plánu má byť inkluzívnosť žien²¹ a mládež²².**

Zaznamenal sa akútny dopyt po talentoch. Nedostatok pracovnej sily, ktorý je ešte vypuklejší vzhľadom na mieru voľných pracovných miest²³, sa v odvetviach považovaných za kľúčové pre zelenú transformáciu²⁴ v rokoch 2015 až 2021 zdvojnásobil, pričom dopyt po technických zručnostiach v oblasti zelenej transformácie naďalej rastie²⁵. Keďže podľa odhadov bude k dvojakej transformácii prispievať 35 % až 40 % zo všetkých pracovných miest, v hospodárstve celkovo čoraz viac silnie záujem o technické (a to aj digitálne) zručnosti a úrovne vzdelania v oblasti zelenej ekonomiky²⁶. Z celkového hľadiska je produktivita práce v zelených odvetviach vyššia – napríklad, **produktivita v odvetví čistej energie je približne o 20 % vyššia ako priemerná produktivita v celom hospodárstve**, v dôsledku čoho majú zelené zručnosti pre budúcu prosperitu ešte väčší význam²⁷.

EÚ prijíma opatrenia na riešenie výziev súvisiacich so zručnosťami, ktoré prináša dvojaká zelená a digitálna transformácia. Koná tak prostredníctvom svojho zastrešujúceho rámca – **Európskeho programu v oblasti zručností**, ktorý funguje v súčinnosti s **európskym vzdelávacím priestorom**²⁸. **Európsky pakt o zručnostiach**, ktorý nedávno oslávil druhé výročie, slúži na podporu 14 rozsiahlych partnerstiev v európskych priemyselných ekosystémoch. Pomáha im vybaviť pracovníkov zručnosťami, ktoré sú potrebné v kontexte prechodu na uhlíkovo neutrálnu a digitálne hospodárstvo. Tieto partnerstvá podporujú koordinované opatrenia podnikané podnikmi, pracovníkmi, verejnými orgánmi, sociálnymi partnermi, poskytovateľmi vzdelávania a odbornej prípravy a službami zamestnanosti. Doteraz sa do nich zapojilo viac ako 1 000 členov vrátane veľkých nadnárodných spoločností, MSP, miestnych poskytovateľov odbornej prípravy a obchodných komôr. Spoločne **sa zaviazali pomáhať pri zvyšovaní kvalifikácie a rekvalifikácii 6 miliónov ľudí**. Priemyselné fórum pre čistou energiu okrem toho prijalo záväzok spočívajúci v zintenzívnení úsilia a investícií zameraných na rozvoj zručností.

Iniciatívy ako akčný plán digitálneho vzdelávania, digitálne desaťročie či štruktúrovaný dialóg

²¹ Miera zamestnanosti v 2. štvrtroku 2022 dosahovala v prípade žien úroveň 69,5 % v porovnaní s mierou zamestnanosti mužov predstavujúcou 80,2 % a s priemernou mierou zamestnanosti 74,9 %. Miera zamestnanosti osôb vo veku od 60 do 64 rokov predstavovala 48,2 % v porovnaní s priemernou mierou zamestnanosti osôb vo vekovej skupine od 20 do 64 rokov predstavujúcou 74,9 %.

²² Hoci sa miera nezamestnanosti v novembri 2022 znížila na rekordne nízku úroveň 6,0 %, nezamestnanosť mladých ľudí (mladších ako 25 rokov) predstavuje 2,5-násobok všeobecnej miery nezamestnanosti.

²³ Miera voľných pracovných miest predstavuje podiel neobsadených pracovných miest na celkovom počte voľných pracovných miest a považuje sa za jeden z najvhodnejších parametrov na zistenie nedostatku pracovnej sily v konkrétnom odvetví.

²⁴ Medzi tieto odvetvia patria odvetvia elektrických, parných, plynových a klimatizačných technológií, ako aj odvetvia dopravy, stavebníctva a výroby. Žiaľ, celoulinijné údaje týkajúce sa odvetví dodávok vody, kanalizácie, odpadového hospodárstva a sanačných činností, ktoré sa takisto považujú za kľúčové pre transformáciu, nie sú k dispozícii.

²⁵ Podľa úzkeho vymedzenia pojmu „zelené pracovné miesta“ v prieskume Eurostatu venovanom zamestnanosti v sektore environmentálnych tovarov a služieb. Nedostatok pracovnej sily, ktorý je ešte vypuklejší vzhľadom na mieru voľných pracovných miest, sa v odvetviach považovaných za kľúčové pre zelenú transformáciu v rokoch 2015 až 2021 zdvojnásobil.

²⁶ Správa MOP z roku 2019: Zručnosti v záujme zelenej budúcnosti: globálny prehľad. Dostupné na webovom sídle: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_732214.pdf

²⁷ Útvár JRC pre monitorovanie technológií čistej energie (CETO): Celková strategická analýza technológií čistej energie – správa o stave za rok 2022: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC131001/2022.5375.pdf>

²⁸ COM(2022) 625.

o digitálnom vzdelávaní a zručnostiach, ktoré sa realizovali v roku 2022, pripravili pôdu pre urýchlenie opatrení súvisiacich s reformami vzdelávacích systémov a so zabezpečovaním základných a pokročilých digitálnych zručností v celom hospodárstve a bez prihliadnutia na vekové hľadisko. Zabezpečil sa tak silný východiskový bod, vďaka ktorému bude môcť spoločnosť, ako aj podniky uplatňovať digitálne zručnosti v záujme presnejšieho a efektívnejšieho využívania prírodných zdrojov, a teda aj pozitívnejšieho vplyvu na životné prostredie.

Komisia v nedávnom oznámení o **využívaní talentov v regiónoch Európy** vyjadrila podporu politik, ktoré slúžia na pomoc pri získavaní a rozvíjaní zručností potrebných v záujme zelenej transformácie vo všetkých regiónoch EÚ²⁹.

Európsky rok zručností 2023 je jedinečnou príležitosťou na rozvoj zručností, ktoré sú potrebné v záujme zabezpečenia prosperity v rýchlom sa meniacom hospodárstve, ako aj na zintenzívnenie úsilia v tomto kontexte. Nastal čas, aby EÚ a jej členské štáty konali odvážnejšie a ambicióznejšie, pokiaľ ide o razantné zmeny v programe týkajúcom sa vzdelávania a zručností, a aby sa chopili príležitostí vyplývajúcich z predmetného rámca EÚ³⁰:

- Komisia spolupracuje s členskými štátmi v záujme stanovenia cieľov a ukazovateľov potrebných na **monitorovanie ponuky zručností a pracovných miest, ako aj dopytu po nich v odvetviach, ktoré sú relevantné pre zelenú transformáciu**. V odvetví emisne neutrálnych technológií naďalej pretrvávajú rodové rozdiely. Ženy sú napríklad nedostatočne zastúpené v odbornom a vysokoškolskom vzdelávaní vo vedných, v technologických, inžinierskych či matematických odboroch, ktoré sú veľmi dôležité pre odvetvie energetiky³¹. V odvetví obnoviteľných zdrojov energie tvoria ženy len jednu tretinu celkovej pracovnej sily³². Zjavne tu teda existuje príležitosť na využitie ženských talentov.
- Komisia spolupracuje s členskými štátmi a sektorom vysokoškolského vzdelávania na realizácii **európskej stratégie pre univerzity**³³, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní nadčasových zručností. Na tento účel poskytuje EÚ významnú finančnú podporu, a to aj prostredníctvom iniciatívy Erasmus+ „Európske univerzity“ (v objeme 1,1 miliardy EUR).
- Okrem toho musí Európa prilákať a udržať si špičkové talenty, a to najmä vo vedných, v technologických, inžinierskych či matematických odboroch. Musíme otvoriť nové cesty pre medzinárodných študentov spomínaných odborov a výskumníkov v nich pôsobiach a umožniť im prísť do Európy.
- Do februára 2023 sa vytvorí **rozsiahle partnerstvo v oblasti obnoviteľných zdrojov energie na pevnine**. V rámci tohto partnerstva sa vymedzia záväzky a ciele, ako aj vízia konkrétnych potrieb v kontexte zvyšovania kvalifikácie a rekvalifikácie v európskom odvetví energie z obnoviteľných zdrojov.
- Do konca tohto roka dôjde k vytvoreniu **partnerstva v oblasti zručností týkajúcich sa tepelných čerpadiel** a pripravuje sa nadviazanie partnerstva v oblasti zručností

²⁹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Využívanie talentov vo všetkých regiónoch Európy, COM(2023) 32 final.

³⁰ Ide napríklad o mikrocertifikáty, individuálne vzdelávacie účty, digitálne zručnosti a vzdelávacie odporúčania.

³¹ Tento stav sa premieta v nižšom podiele patentových prihlášok podaných vynálezkyňami (len 20 % vo všetkých patentových triedach v roku 2021 a o niečo viac ako 15 % v prípade technológií na zmiernenie zmeny klímy), v nižšom podiele startupov založených ženami alebo spolu s nimi (menej ako 15 % v EÚ v roku 2021) a v nižšom objeme kapitálu investovaného do spoločností vedených ženami (len 2 % v čisto ženských startupoch a 9 % v zmiešaných tímoch v EÚ v roku 2021). Zdroj: CETO: Celková strategická analýza technológií čistej energie v Európskej únii – správa o stave za rok 2022.

³² Podľa spoločného vyhlásenia venovaného zručnostiam v odvetví čistých technológií, ktoré vydalo priemyselné fórum pre čistú energiu, išlo v roku 2019 o 32 %. https://commission.europa.eu/system/files/2022-06/ceif_joint_statement_on_skills.pdf.

³³ COM(2022) 16.

týkajúcich sa energetickej efektívnosti.

- Komisia navrhne zriadenie **akadémií pre emisne neutrálny priemysel**, inšpirovaných akadémiou Európskej aliancie pre batérie³⁴, a to s cieľom zaviesť programy zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie v odvetviach, ktoré majú z hľadiska zelenej transformácie strategický význam. Patrí medzi ne sektor ťažby a spracovania surovín, ako aj sektory vodíkových či solárnych technológií. Komisia bude iniciovať zriadenie týchto akadémií s cieľom zabezpečiť ponuku online a offline odbornej prípravy v oblasti udržateľnej výstavby so zameraním na využívanie biologických materiálov, obehovosť a digitálne technológie.

Vďaka **potvrdzovaniu zručností** ľahšie dochádza k zosúladovaniu zručností pracovníkov s potrebami zamestnávateľov. Potvrdzovanie zručností je sprevádzané podporou vzájomného uznávania kvalifikácií v rámci členských štátov či kvalifikácií získaných v tretích krajinách, ako aj politikami mobility pracovnej sily. Existujú viaceré spôsoby i kontexty vzdelávania, ktoré fungujú mimo štruktúr formálneho vzdelávania a odbornej prípravy. V záujme podpory týchto foriem vzdelávania:

- Komisia v rámci programu EÚ v oblasti zručností **uľahčí uznávanie kvalifikácií**, v dôsledku čoho by mohlo dôjsť k ich „zrýchlenému“ uznávaniu a zníženiu administratívneho zaťaženia vďaka podpore rýchleho overovania kvalifikácií zamestnávateľmi a poskytovateľmi odbornej prípravy.
- Komisia ďalej posúdi, ako kombinovať **prístup založený na uprednostňovaní zručností, v rámci ktorého sa uznávajú faktické zručnosti, s existujúcimi prístupmi založenými na kvalifikáciách v záujme** migrujúcich občanov EÚ a štátnych príslušníkov tretích krajín.
- V tejto konkrétnej súvislosti sa Komisia v súčasnosti venuje skúmaniu prístupu založeného na zručnostiach, keďže sa usiluje o prilákanie talentov z krajín mimo EÚ. Cieľom tohto úsilia je uľahčiť prístup štátnych príslušníkov tretích krajín na trhy práce EÚ v prioritných odvetviach prostredníctvom rozvoja **okruhu talentov EÚ** a predložiť návrh o uznávaní kvalifikácií štátnych príslušníkov tretích krajín.

Na podporu ľudí pri získavaní nových zručností možno urobiť ešte viac. EÚ disponuje spoľahlivými politickými rámcami, z ktorých sa poskytuje finančná podpora na rozvoj zručností, ako aj odporúčaniami Rady slúžiacimi na podporu viacerých reforiem v oblasti zručností počnúc individuálnymi vzdelávacími účtami a mikrocertifikátmi až po kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu či odborné vzdelávanie a prípravu. Koordinovaná realizácia týchto politických reforiem, ktorá prináša konkrétne výsledky celej Európe, si vyžaduje opatrenia **na zosúladienie verejného aj súkromného financovania, ktoré by mohli zahŕňať**:

- Strop stanovený vo všeobecnom nariadení o skupinových výnimkách, ktorý je určený na pomoc pre MSP na účely odborného vzdelávania, sa zvýši z 2 miliónov EUR na 3 milióny EUR.
- Pri posudzovaní súladu takýchto projektov so štátnou pomocou sa zohľadnia opatrenia, ktoré sú súčasťou dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu a sú zamerané na vybavovanie pracovníkov potrebnými zručnosťami.³⁵
- Komisia s cieľom stimulovať zvyšovanie investícií do odbornej prípravy v oblasti nových emisne neutrálnych technológií a výrobných procesov preskúma, či spoločnosti

³⁴ Akadémie Európskej aliancie pre batérie do roku 2025 zabezpečí odbornú prípravu, rekvalifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie kvalifikáciu približne 800 000 pracovníkov.

³⁵ Bod 18 usmernení o dôležitých projektoch spoločného európskeho záujmu. Oznámenie Komisie – Kritériá pre analýzu zlučiteľnosti štátnej pomoci na podporu vykonávania dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu s vnútorným trhom, Ú. v. EÚ C 528, 30.12.2021, s. 10 – 18.

zaobchádzajú s výdavkami na odbornú prípravu ako s investíciami, a nie ako s výdavkami či prevádzkovými nákladmi.

K dispozícii sú aj finančné prostriedky EÚ. Investície zamerané na zručnosti, rekvalifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie vyčlenené vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027 a v nástroji NextGenerationEU predstavujú približne 64,8 miliardy EUR.³⁶ Z tejto sumy sú vyčlenené prostriedky na politiku súdržnosti, ktorá predstavuje hlavný nástroj EÚ na podporu investícií do zručností realizovaný prostredníctvom **Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+)**. Objem prostriedkov, ktoré sú v tejto súvislosti k dispozícii na zelené zručnosti a zelené pracovné miesta, predstavuje 5,8 miliardy EUR. Prostriedky z ESF+ sú doplnené o investície vynakladané **Európskym fondom regionálneho rozvoja (ERDF)** smerujúce do zručností, vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj infraštruktúry. Prostriedky z **Mechanizmu spravodlivej transformácie** v objeme 3 miliárd EUR sú určené na podporu odbornej prípravy a rozvoja zručností pracovníkov na účely adaptácie na zelenú transformáciu.

Významná finančná podpora pochádza z **Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti**. 14 členských štátov zahrnulo do svojich národných plánov obnovy a odolnosti opatrenia zamerané na odbornú prípravu v oblasti zelených zručností a zelených pracovných miest. Súhrnné prostriedky na tieto opatrenia predstavujú okolo 1,5 miliardy EUR.

2.4. Obchod a odolné dodávateľské reťazce

EÚ víta celosvetovo realizované iniciatívy dláždiace cestu ku klimatickej neutralite a environmentálnej udržateľnosti. Cieľ emisnej neutrálnosti možno najlepšie dosiahnuť za podmienky, že stimuly v oblasti emisne neutrálnych technológií budú podopierané zásadami spravodlivej hospodárskej súťaže a otvoreného obchodu. **Štvrtý pilier priemyselného plánu v kontexte Zelenej dohody spočíva v zabezpečení globálnej spolupráce a fungovania obchodu v prospech prechodu na čistú energiu.**

Základom významnej konkurencieschopnosti a politickej sily EÚ je jej pozícia obchodnej veľmoci. EÚ zostáva atraktívnou destináciou z hľadiska globálnych investícií. Bez efektívneho obchodovania a obojstranne výhodných partnerstiev, ktoré sme vytvorili s tretími krajinami, by sme nedokázali dosiahnuť odolnosť a prekonať výzvy posledných rokov. V dôsledku nárastu počtu nekalých a donucovacích praktík sme boli v záujme zachovania rovnakých podmienok nútení vyvinúť nové nástroje a presadzovať svoje práva³⁷. Ide o celkový odraz odhodlania EÚ dosiahnuť otvorenú strategickú autonómiu.

Otvorenosť obchodu je základným prvkom našej stratégie zameranej na udržanie pozície EÚ ako lídra v oblasti emisne neutrálnych technológií. Obchodná politika udržiava jednotný trh prepojený s pólami rastu mimo nášho kontinentu a zároveň zabezpečuje prístup k vstupom, ktoré sú pre zelenú transformáciu kľúčové. Otvorený obchod na jednej strane prináša príležitosti pre náš priemysel, keďže sa vďaka nemu otvárajú nové vývozné trhy a vytvárajú úspory z rozsahu. Na druhej strane zabezpečuje prístup k surovinám, súčiastkam, komponentom, ako aj službám, ktoré potrebuje náš priemysel, keďže dve tretiny nášho dovozu tvoria medziprodukty.

EÚ bude spolupracovať so svojimi partnermi pri zabezpečovaní stability v medzinárodnom obchode a posilňovaní právnej istoty pre investorov a spoločnosti tak, že bude naďalej **podporovať Svetovú obchodnú organizáciu (WTO)**, a to aj prostredníctvom jej reformy.

³⁶ Európsky sociálny fond +, programy Erasmus a Horizont Európa, Európsky fond regionálneho rozvoja, program Digitálna Európa, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a Fond na spravodlivú transformáciu.

³⁷ Vyžaduje si to okrem iného aj posilnenie schopnosti EÚ kontrolovať a chrániť hranice EÚ, čo je kľúčový cieľ nadchádzajúcej colnej reformy.

WTO zohráva pri podpore klimatickej neutrality významnú úlohu, keďže slúži ako fórum na rokovania o obchodných aspektoch zelenej transformácie, objasňuje možné spôsoby podpory zelených investícií s minimálnym narušením obchodu a zároveň posilňuje pravidlá subvencií, ktoré majú negatívny vplyv na obchod aj klímu.

Komisia bude zároveň naďalej podporovať rozvoj siete **dohôd EÚ o voľnom obchode**, pričom bude maximálne využívať už existujúce dohody, a to prostredníctvom ich účinného vykonávania a presadzovania. Komisia sa bude predovšetkým usilovať zavŕšiť do leta 2023 rokovania s Austráliou, ako aj dosiahnuť významný pokrok v rokovaniach s Indiou a Indonéziou. Bude pritom skúmať možnosti súvisiace s rokovaniami s ostatnými partnermi v indicko-tichomorskom regióne. Okrem toho predloží na ratifikáciu dohody s Čile, Mexikom a Novým Zélandom a bude sa usilovať o dosiahnutie pokroku v rokovaniach so združením Mercosur. Komisia sústreďí svoje úsilie aj na finalizáciu dohody o hospodárskom partnerstve s Keňou.

Komisia bude podporovať prechod na čistú energiu prostredníctvom ďalšieho rozvoja iných foriem spolupráce s partnermi, a to nad rámec tradičných obchodných dohôd. Nový nástroj spolupráce prináša Rada pre obchod a technológie s USA, ako aj práve pripravovaná Rada pre obchod a technológie s Indiou. V rámci **pracovnej skupiny EÚ – USA pre zákon o znížení inflácie** sa obidve strany tejto skupiny usilujú nájsť pragmatické riešenia v súvislosti s obavami EÚ, a to s cieľom zachovať a posilniť transatlantické hodnotové reťazce a zabezpečiť pozitívnu spoluprácu v spoločnom záujme spočívajúcom v dosiahnutí emisnej neutrálnosti.

EÚ vypracovala **dohody zamerané na uľahčovanie udržateľných investícií (SIFA)**, a to predovšetkým s partnermi v Afrike. Cieľom dohôd je uľahčiť pritiahnutie a rozšírenie investícií a súčasne do nich zakomponovať záväzky v oblasti životného prostredia a pracovného práva. Kľúčovými oblasťami partnerstiev v kontexte stratégie **Global Gateway**, ktorá predstavuje príspevok EÚ k zmenšovaniu globálnej investičnej medzery v celosvetovom meradle, sú klíma a energetika. EÚ bude okrem toho podporovať rozvojové krajiny v ich úsilí o adaptáciu na autonómne požiadavky EÚ týkajúce sa udržateľnosti, ako aj o ich dodržiavanie. EÚ bude ďalej rozvíjať svoj politický dialóg s Úniou pre Stredozemie a Africkou úniou a v tejto súvislosti podnikáť konkrétne opatrenia zamerané na výskum a inovácie s cieľom podporiť spoluprácu v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a zeleného vodíka³⁸. Komisia navrhuje, aby sa investície do ďalších kľúčových oblastí partnerstiev, medzi ktoré patria digitálne technológie či doprava, ešte viac zameriavali na cieľ emisnej neutrálnosti. Komisia bude naďalej podporovať udržateľné investovanie do energetiky, dopravy a digitálnej konektivity, a to vykonávaním hospodárskych a investičných plánov pre západný Balkán, Východné partnerstvo a južné susedstvo.

Chystá sa aj niekoľko **nových iniciatív**:

- V spolupráci s podobne zmýšľajúcimi partnermi budeme pracovať na vytvorení **klubu pre kritické suroviny** s cieľom zaistiť bezpečné, udržateľné a cenovo dostupné globálne dodávky surovín nevyhnutných pre našu zelenú a digitálnu transformáciu, ktorá sa bude vyznačovať konkurencieschopnou a diverzifikovanou priemyselnou základňou. Tento klub bude v nadväznosti na existujúce medzinárodné iniciatívy rozvíjať zásady, vďaka ktorým sa spoja „spotrebitelia surovín“ a krajiny bohaté na zdroje a na základe ktorých sa podporí spolupráca umožňujúca rozvojovým krajinám bohatým na zdroje, aby sa posunuli v hodnotovom reťazci smerom nahor.
- Budeme sa usilovať o rozvoj **priemyselných partnerstiev zameraných na čisté technológie/emisnú neutrálnosť**³⁹. Pritom budeme presadzovať globálne zavádzanie

³⁸ EÚ spustila v rámci programu Horizont Európa osobitné iniciatívy, a to „iniciatívu pre Afriku“ a „iniciatívu pre Stredozemie“. Na každú z nich sú vyčlenené celkové investície EÚ v objeme približne 300 miliónov EUR.

³⁹ Iniciatíva koalície ministrov obchodu za klímu:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_23_248

emisne neutrálnych technológií a podporovať úlohu priemyselných kapacít EÚ pri príprave podmienok na globálny prechod na čistú energiu.

- Vypracujeme **stratégiu pre vývozné úvery**, ktorej súčasťou bude **nástroj EÚ pre vývozné úvery a kvalitnejšia koordinácia finančných nástrojov EÚ**. Podporí sa nimi súlad s politikami EÚ, ako je Európska zelená dohoda alebo Global Gateway, ktoré obsahujú záväzky týkajúce sa investovania do infraštruktúr zodpovedajúcich smerovaniu k emisnej neutralite.

Otvorenosť môže prosperovať len v spravodlivom prostredí. Krajiny na celom svete vyvinuli nové iniciatívy na podporu zelenej transformácie. Ak sú súkromné trhy poznačené neúmerne výraznou verejnou stopou, v dôsledku narušení dochádza k vzniku nerovnakých podmienok a nekalej hospodárskej súťaže. Osobitné obavy v tejto súvislosti vzbudzujú netrhové ekonomiky. EÚ je pripravená na tieto trendy rázne reagovať a stáť na čele boja proti nim.

Komisia bude v prvom rade naďalej naplno využívať **nástroje na ochranu obchodu** s cieľom chrániť jednotný trh pred nekalými obchodnými praktikami, ako sú dumping či subvencie narúšajúce hospodársku súťaž, pričom sa bude zameriavať na odvetvia, ktoré sú kľúčové pre dosiahnutie cieľa EÚ spočívajúceho v emisnej neutralite. Okrem toho podnikneme ďalšie kroky na to, aby sme vylúčili obchádzanie našich opatrení.

Vzhľadom na čoraz väčšiu celosvetovú rozšírenosť zelených stimulov Komisia zabezpečí, aby sa v dôsledku zahraničných subvencií nekalo neoslabovala konkurencieschopnosť európskeho priemyslu. **Nariadenie o zahraničných subvenciách**, ktoré nadobudlo účinnosť 12. januára 2023, poskytuje dodatočný nástroj na skúmanie charakteru subvencií poskytovaných tretími krajinami, keďže sa v ňom zohľadňuje ich osobitný vplyv na vnútorný trh. EÚ bude okrem toho v spolupráci s partnermi identifikovať a riešiť prípady subvencií narúšajúcich hospodársku súťaž alebo nekalých obchodných praktík, a to v súvislosti s krádežou duševného vlastníctva alebo núteným transferom technológií v netrhových ekonomikách, akou je napríklad Čína.

Komisia bude zároveň podporovať reciprocitu, pokiaľ ide o prístup na trhy verejného obstarávania. Komisia je pripravená po prvýkrát v roku 2023 zaviesť **nástroj medzinárodného obstarávania** s cieľom zabezpečiť pre spoločnosti z EÚ rovnocenný prístup na trhy verejného obstarávania v tretích krajinách.

Napokon, v čase rastúceho geopolitického napätia by EÚ a jej členské štáty mali pri obrane svojich záujmov konať spoločne. Rámec EÚ **na preverovanie priamych zahraničných investícií** umožňuje účinnú koordináciu v záujme ochrany kľúčových európskych aktív, ako aj kolektívnej bezpečnosti. V súčasnosti skúmame fungovanie tohto mechanizmu a posudzujeme, ako možno ešte viac zlepšiť jeho účinnosť bez ohrozenia našej otvorenosti voči priamym zahraničným investíciám. Zároveň budeme koordinovať svoju činnosť so spojencami, a to aj v pracovnom programe pre hospodársku bezpečnosť predloženom Japonskom, ktoré predsedá skupine G7. **Nástroj EÚ proti nátlaku**, ktorého prijatie sa očakáva, poskytne náležité nástroje na rýchlu reakciu na hospodárske zastrašovanie.

3. ZÁVERY

EÚ zostáva **atraktívnou destináciou pre udržateľné investície**. Jednotný trh priniesol za posledných 30 rokov veľmi významné hospodárske úžitky, ako aj zvýšenie ročného HDP EÚ v priemere o 8 až 9 %⁴⁰. Európsky obchodný model je založený na otvorenosti. Európsky sociálny model zase poskytuje vzdelávanie, sociálnu ochranu pracovníkov, ako aj ochranu

⁴⁰ Dokument na rokovanie 094: [Kvantifikácia hospodárskych účinkov jednotného trhu v štrukturálnom makromodeli \(europa.eu\)](#), Jan in't Veld, 2019.

zdravia a životného prostredia. Ponúkame priaznivé podnikateľské prostredie (napr. kvalitu infraštruktúry, právny štát). Tieto podmienky spolu so spravodlivou hospodárskou súťažou a bezprecedentným regulačným rámcom, ktorý je zameraný na súbežnú digitálnu a zelenú transformáciu, pomáhajú zabezpečiť potrebnú predvídateľnosť pre investorov.

Cieľom priemyselného plánu v kontexte Zelenej dohody je zjednodušiť, urýchliť a zosúladiť stimuly na zachovanie konkurencieschopnosti a atraktívnosti EÚ ako investičnej destinácie pre rozvoj emisne neutrálneho priemyslu. Ak bude EÚ a jej členské štáty konať spoločne, môžu tak vyslať podnikom silný signál a zároveň urýchliť dvojakú transformáciu.

V krátkodobom horizonte, predovšetkým vzhľadom na nekalú hospodársku súťaž v kontexte vysokých cien energie, bude preto potrebné prijať dočasné a náležité ciele dodatočné opatrenia na podporu európskeho priemyslu. Regulačné prostredie sa na túto novú realitu musí adaptovať. Malo by byť jednoduchšie a schopné reagovať rýchlejšie v záujme lepšieho plnenia cieľov EÚ vedúcich k dosiahnutiu udržateľného a emisne neutrálneho hospodárstva a spoločnosti.

Toto oznámenie je ďalším krokom pri vykonávaní programu z Versailles⁴¹. Predstavuje reakciu Komisie na krátkodobé výzvy, ktorým čelí európsky priemysel. Komisia bude okrem toho venovať pozornosť výzve Európskej rady, aby jej ešte pred marcovým zasadnutím predložila širšiu stratégiu na posilnenie dlhodobej konkurencieschopnosti na jednotnom trhu, ktorého 30. výročie si pripomíname. Komisia zároveň vyzýva členské štáty na dosiahnutie dohody v súvislosti s preskúmaním správy hospodárskych záležitostí.

Komisia je pripravená podporiť priemysel a spoločnosť pri ich prechode na udržateľnosť, pričom bude podporovať investície do nových technológií a poskytovať finančné prostriedky tam, kde je to možné a potrebné. Investovanie do vybavenosti našich obyvateľov potrebnými zručnosťami si vyžaduje, aby sa odborná príprava a vzdelávanie stali integrálnou súčasťou našej budúcnosti. Keďže žijeme v prepojenom svete a zelená transformácia je za hranicami EÚ realitou, Komisia bude naďalej otvorená, no asertívne nadväzovať kontakty a ďalej spolupracovať s našimi obchodnými partnermi.

Komisia vyzýva vedúcich predstaviteľov, vlády, zákonodarcov a sociálnych partnerov, aby podporili vykonávanie tohto plánu, pričom je pripravená premietnuť ho ešte pred marcovým zasadnutím Európskej rady do konkrétnych návrhov vychádzajúcich z prebiehajúceho posúdenia potrieb.

⁴¹

Neformálne zasadnutie hláv štátov alebo predsedov vlád, vyhlásenie z Versailles, 11. marec 2022.